

Пенка Радева (Велико Търново)

**ИМЕНАТА НА БЪЛГАРЧЕТАТА,
РОДЕНИ В ГР. ПОПОВО
В ПЕРИОДА 2000 — 2003 г.**

Разполагам с пълните именни данни на служба ЕСГРАОН* за всички новородени през посочените години в този малък български град с население около 25 000 души, но конкретната ми задача е да представя състоянието и очертаващите се тенденции на личните собствени имена само на подрастващите българи.¹

През първите четири години на XXI век в Попово са родени 1056 деца, от които 624 са българчета. Малък процент от тях са с категорично небългарски имена (имат се предвид различия във формата и семантиката спрямо облика на традиционно българските), и те са преимуществено женски – **Алис** (Николаева Асенова), **Елис** (Сергеева Савова), **Есмералда** (Горанова Гицова), **Ивет** (Пламенова Иванова), **Кейси** (Асенова Александрова), **Кристин** (Николаева Григорова), **Мелис** (Станимирова Стефанова), **Никол** (Галинова Тончева), **Памела** (Димитрова Петрова), **Стейси** (Свиленова Живкова), **Химена** (Найденова Петрова)... Сред мъжките се открояват със своята (засега!) непривичност **Алекс**, **Абелардо**, **Алберт** и **Алберто**, **Антонио**, **Доксалвадор**, **Дейвид**, **Марсело**, **Роберто**² и др. Значително повишената честотност на някои от тях за същия период и в други населени места в перспектива ще постави под въпрос “небългарския им характер”. Такова е женското име **Никол**, което според данни за гр. София само в периода януари – септември 2003 г. е дадено на 240 момичета и заедно с **Александра** си поделя III^{-то} място в класацията.³ От мъжките **Алекс**

*Изваквам благодарност на г-н Сашо Драганов от гр. Попово за оказаното съдействие при набирането на материала.

се домогва към по-предна позиция по честотност, както ще проличи от направения анализ.

В сравнение с именуването от предишни години прави впечатление по-голямото разнообразие, задължително предполагащо по-слаба повтаряемост на някои традиционни мъжки и женски имена. Доказателство за това е, че от 624-те имена само 108 се срещат повече от един път.

Сред мъжките имена на първо място по честотност е **Димитър** (с 11 именувания); за второ се конкурират **Иван** и **Станислав** (по 10); **Стефан** (9) – трето място; **Мартин** и **Николай** (по 8) – четвърто място; **Божидар**, **Виктор**, **Диян**, **Михаил** и **Христо** (по 7) – пето място; **Красимир**, **Никола**, **Петър**, **Радослав** (по 6) – шесто място; **Даниел**, **Пламен** и **Теодор** (по 5) – седмо място; **Алекс**, **Александър**, **Владимир**, **Георги**, **Ивайло**, **Ивелин**, **Момчил**, **Павел**, **Радослав** (по 4) – осмо място; **Ангел**, **Борислав**, **Валентин**, **Денислав**, **Десислав**, **Емил**, **Илиян**, **Калоян**, **Мариан**, **Симеон**, **Тодор**, **Цветомир** и **Явор** (по 3) – девето място; **Алберт**(о), **Алекси**, **Андрей**, **Венцислав**, **Галин**, **Йоан**, **Йордан**, **Кристиян**, **Михаел**, **Преслав**, **Ради**, **Сашо**, **Тихомир**, **Тома** (**Томо**), **Християн**, **Цветослав**, **Янислав** (по 2) – десето място. При това положение всички останали имена с единична употреба, 56 на брой, се оказват извън обичайната за такива класации десетка.

По-обективно обаче отчита антропонимичната ситуация тази класация, която обединява автономните модификации на едно и също изходно име, появили се в резултат от действието на фонетични, словообразователни, морфологични и други промени. При нея настъпва съществено прегрупиране, тъй като броят на именуванията за доказано еднопроизводните имена се сумира, примерно към **Михаил** се добавят данните за **Михаел**, към **Христо** за **Християн**⁴ и т. н. При този подход за мъжките имена се очертава следната картина:

- 1 — **Александър** (4), заедно с **Алекс** (4), **Алексей** (1), **Алекси** (2), **Сандю** (1), **Сашко** (1) и **Сашо** (1), **общо 14** именувания
- 1 — **Димитър** (11), заедно с **Димо** (1), **Димчо** (1), **Митко** (1), **общо 14** именувания
- 1 — **Николай** (8), заедно с **Никола** (6), **общо 14** именувания
- 2 — **Иван** (10), заедно с **Йоан** (2), **Иво** (1), **общо 13** именувания
- 2 — **Станислав** (10), заедно със **Станимир** (2), **общо 13** именувания

- 3 **Христо** (7), заедно с **Християн** (2) и **Кристиян** (2), **общо 14**
именувания
- 4 **Стефан** (9)
 Михаил (7), заедно с **Михаел** (2), **общо 9** именувания
- 5 **Радослав** (4), заедно с **Ради** (3) и **Радостин** (2), **общо 8**
именувания
 Мартин (8)
 Диян (7), заедно с **Деан** (1), **общо 8** именувания
 Теодор (5), заедно с **Тодор** (3), **общо 8** именувания
- 6 **Божидар** (7)
 Виктор (7)
- 7 **Георги** (6)
 Даниел (5), заедно с **Данаил** (1), **общо 6** именувания
 Илия (3), заедно с **Илиян** (3), **общо 6** именувания
 Красимир (6)
 Цветомир (3), заедно с **Цветан** (1) и **Цветослав** (2), **общо 6**
именувания
- 8 **Павел** (4), заедно с **Павлин** (1), **общо 5** именувания
 Пламен (5)
 Борислав (4), заедно с **Борис** (1), **общо 5** именувания
- 9 **Владимир, Ивайло, Ивелин, Момчил, Ростислав, Янислав**
(3), заедно с **Янко** (1), **по 4** именувания

Част от имената от първата класация (с по 2 и 3 именувания) тук се оказват извън десетката.

Сходна е и ситуацията при женските имена. На първо място с 16 именувания е **Виктория**; на второ – с 12 – **Александра**, а на трето – с 9 – **Симона**. Следват ги **Габриела, Моника, Надежда, Силвия** и **Теодора** с по 6 именувания; **Гергана, Даниела, Денис(а), Десислава, Елица, Катерина, Красимира, Памела, Петя, Преслава, Юлия** с по 4 именувания; **Александрина, Даяна, Денислава, Ивайла, Ивелина, Ивет(а), Йоана, Мария, Мелис(а), Наталия, Никол, Николета, Пламена, Стефани, Цветелина** с по 3 именувания; **Боряна, Диана, Емилия, Йоанна, Камелия, Мая, Миглена, Михаела, Павлина, Росица, Ростислава, Сияна, Христиана, Христина, Цветомира** с по 2 именувания.

Ако анализират женски имена бъдат подложени на класификация, която отчита семантичната връзка помежду им и държи

сметка както за прякото, така и за опосредованото отнасяне на всяко от тях към име първоизточник (то в много случаи е мъжко), се наблюдава промяна на някои позиции.

- 1 — **Виктория** (16)
— **Александра** (12), заедно с **Александрина** (3) и **Алексия** (1),
 общо 16 именувания
- 2 **Симона** (9), заедно с **Моника** (6), **общо 15** именувания
- 3 **Христиана** (2), заедно с **Христина** (2), **Хрисия** (1), **Хрисия**
 (1), **Кристиана** (1), **Кристин** (1), **Кристина** (2), **Крисия**
 (1), **общо 11** именувания
- 4 **Никол** (3), заедно с **Николета** (3) и **Николина** (1), **общо 7**
 именувания
- 5 — **Габриела** (6)
 — **Йоана** (2), заедно с **Йоанна** (2), **Ивана** (1), **общо 6** именувания
 — **Надежда** (6)
 — **Силвия** (6)
 — **Теодора** (6)
- 6 — **Даяна** (3), заедно с **Диана** (2), **общо 5** именувания
 — **Цветелина** (3), заедно с **Цветомира** (2), **общо 5** именувания
 — **Катерина** (3), заедно с **Катя** (1), **общо 5** именувания
- 7 **Даниела**, **Денис(а)**, **Десислава**, **Елица**, **Красимира**, **Памела**,
 Петя, **Преслава** – всички по 4 именувания; **Ст фани**
 (3), заедно със **Стефка** (1), **общо 4** именувания; **Юлия**
 (4)
- 8 **Денислава** (3); **Емилия** (2), заедно с **Ема** (1), **общо 3**; **Ивайла**
 (3), **Ивелина**, **Ивет(а)**, **Мария**, **Мелис(а)**; **Михаела** (2),
 заедно с **Микаела** (1), **общо 3**; **Наталия** (3), **Пламена** (3)
- 9 **Боряна** (2), **Камелия** (2), **Мая** (2), **Миглена** (2), **Павлина**
 (2), **Росица** (2), **Ростислава** (2), **Сияна** (2)

Съпоставката на данните за мъжките и женските имена с оглед да се установи към кои основни имена са насочени предпочитанията през предходните четири години, налага съществена промяна в новата класация, където на първо място се оказват **Александър** и **Александра**:

1	Александър + ... (14)	– Александра + ... (12)	общо 26
2	Виктор (7)	– Виктория (16)	общо 23
3	Христо + ... (11)	– Христиана + ... (11)	общо 22

4	Николай + ... (14)	– Никол + ... (7)	общо 21
5	Иван + ... (13)	– Йоана + ... (6)	общо 19
6	Теодор + ... (8)	– Теодора + ... (6)	общо 14
7	↙ Стефан (9)	– Стефани + ... (4)	общо 13
	↘ Диан + ... (8)	– Диана + ... (5)	общо 13
8	Михаил + ... (9)	– Михаела (3)	общо 12
9	Цветомир + ... (6)	– Цветомира + ... (5)	общо 11
10	↙ Георги (6)	– Гергана (4)	общо 10
	↘ Даниел + ... (6)	– Даниела (4)	общо 10

Извън установените “двойки”, независимо от разминаванията в облика на някои имена, остават главно тези, които са специализирани или проявяват тенденция да се специализират като предимно мъжки или предимно женски. Такива според изследвания материал са **Димитър, Станислав, Радослав, Мартин, Илия, Красимир, Борислав, Владимир, Момчил, Янислав** (с честотност повече от 1). Типично мъжки имена с единично именуване са **Белчин, Григор, Исус, Матей, Самуил, Спас, Страхил, Тома** и др.

Подчертано женски се оказват **Надежда, Силвия, Катерина, Елица, Памела, Юлия, Мария, Наталия, Боряна, Камелия, Мая, Миглена, Росица, Сияна** (с честотност повече от 1), към които трябва да се прибавят еднократните **Малина, Нина, Роза, Славей** и др.

Уточняването на най-разпространените мъжки и женски имена за периода (поотделно и по “двойки”) позволява да се направи съпоставка с данните от Честотно-етимологичния речник на личните имена на проф. Н. Ковачев.⁵ Според тях в челната десетка на четиридесетте най-разпространени мъжки имена допреди около десетилетие се включват **Иван, Георги, Димитър, Петър, Христо, Николай, Тодор, Йордан, Стоян** и **Васил** (с. 594–595). Сред имената на родените в Попово запазват позициите си **Димитър, Николай, Иван, Христо, Тодор (Теодор)** и **Георги**, но при друга подредба, а останалите – **Петър, Стоян, Йордан** и **Васил** – изобщо отпадат.

От втората десетка у Ковачев към първата в направената тук класация се придвижват много категорично **Александър, Стефан** и **Никола**, следвани от **Илия** и **Красимир**, а от третата десетка у Ковачев позиция сред водещите мъжки имена за 2000 – 2003 г. в Попово заемат **Михаил, Цветан** и **Пламен**. От четвъртата десетка доста по-напред

се установяват **Ивайло, Владимир и Борислав**.

Аналогичната съпоставка с четиридесетте най-честотни женски имена обаче показва съществени различия. От първата десетка у Ковачев в нашата класация присъстват само **Надежда и Иванка**, ако приемем, че **Йоан(н)а** и **Ивана** са разнопосочни модификации на едно и също име, и на последно място – **Мария**.

От втората десетка у Ковачев сред десетте най-честотни присъстват **Емилия и Росица**, а за **Тодорка** може да се приеме, че безизключително се замества с **Теодора**.

От третата десетка у Ковачев към челната според сегашния материал преминават имената **Силвия** и (със сериозна уговорка) **Христина**, ако се имат предвид по-съвременно звучащите заместители **Кристин(а), Кристиана, Христиана**.

От четвъртата десетка доста на по-предна позиция е името **Даниела**.

Интересни данни предлага и сравняването на антропонимния материал от град Попово с материал от други градове в страната, включително и със София. Въпреки огромните различия по отношение на мащаба (софийското изследване е върху 8196 имена) и множество други лингвистични и екстралингвистични фактори съпоставката с публикацията на Алекса Александрова, озаглавена “Софиянци избират Мартин и Виктория”, показва и значителни съответствия. За доказателство ще бъде приведен ранговият списък на предпочитаните от столичани имена, а това означава и, че те се възприемат като престижни:

- мъжки –**
- 1 **Мартин** (честота 450)
 - 2 **Георги** (честота над 400)
 - 3 **Кристи(а-я)н** (честота над 300)
 - 4 **Александър** (честота повече от 300)
 - 5 **Николай** (честота над 300)
 - 6 **Иван** (честота над 200)
 - Ивайло** (честота над 200)
 - 7 **Никола** (близо 170)
 - 8 **Борис** (близо 170)
 - 9 **Калоян** (честота 150)
 - 10 **Васил** (честота 150)
 - 11 **Михаил, Стефан, Божидар, Антон, Петър и Пламен** (честота за всяко име 120)

- женски – 1 **Виктория** (честота 450)
 2 **Мария** (честота около 320)
 3 **Никол** (честота 240)
 Александра (честота 240)
 4 **Габриела** (честота 220)
 5 **Симона** (честота 170)
 6 **Цветелина** (честота 150)

Веднага се забелязва, че и поповчани “избират **Мартин и Виктория**”, само че Мартин е на 5^{-то} място. Подобно е отношението им и към другите имена от престижната софийска десетка, срв.:

мъжки имена		женски имена	
София	Попово	София	Попово
1 Мартин	1 Димитър Николай Александър + ...	1 Виктория	1 Виктория Александра + ...
2 Георги	2 Иван + ... Станислав	2 Мария	2 Симона + ...
3 Кристиан	3 Христо	3 Никол Александра	3 Христиана + ...
4 Александър	4 Стефан Михаил + ... Радослав	4 Габриела	4 Никол + ...
5 Николай	5 Мартин Диан + ... Теодор + ...	5 Симона	5 Габриела Йоана + ... Надежда Силвия Теодора
6 Иван Ивайло	6 Божидар Виктор	6 Цветелина	6 Даяна + ... Цветелина + ... Катерина + ...
7 Никола	7 Георги Даниел + ... Илия + ... Красимир		

8 Борис	8 Павел + ... Пламен		
9 Калоян	Борислав + ... 9 Владимир	Ивайло Ивелин Момчил Ростислав Янислав + ...	
10 Васил			
11 Михаил			
Стефан			
Божидар			
Антон			
Петър			
Пламен			

Съпоставката показва, че общо взето, едни и същи имена са сред най-предпочитаните и в най-големия, и в един от малките градове, различията са предимно в позициите, които заемат.⁶ В софийската класация (СК) липсват **Димитър** и **Станислав**, които за Попово са с най-висока възпроизводимост и са съответно на първа и втора позиция. **Александър** и **Николай** от четвърта и пета позиция в СК в поповската (ПК) се оказват на първа, поделайки я с **Димитър**. От шеста позиция в СК **Иван** се придвижва на втора в ПК. Баланс между двете класации има при **Христо/Кристиян**, и в двете на трета позиция. В ПК **Николай** заема първата позиция заради сумирането с **Никола**. Ако това беше така и в СК,⁷ то щеше да бъде начело на ранглистата с общо 470 именувания.

Още по-значителни са съвпаденията при женските имена. И в двете класации на първа позиция е **Виктория**, а на шеста – **Цветелина**. При повечето от останалите разликата е само една или две позиции, например **Никол** (трета в СК и четвърта в ПК); **Габриела** (четвърта в СК и пета в ПК); **Симона** (пета в СК и втора в ПК); **Александра** (четвърта в СК и първа в ПК).

Въз основа на анализа на материала от гр. Попово, въз основа на съпоставянето му с данните за София, се налагат следните, отдавна

банализирани изводи, които рано или късно трябва да подтикнат отговорните институции към конкретни действия.

➤ Традиционните за българите мъжки и женски имена сериозно се пренебрегват. И най-стабилните до началото на новия век се заменят с “по-престижни” варианти по католически образец или с различни по степен на формална и семантична близост до първоизточника производни имена.

Силно разколебана е дори представителната форма на някои основни имена – **Теодор** измества **Тодор**, **Даниел** – **Данаил**, **Габриел** – **Гавр(а)ил**, дори **Иван** все по-често се появява като **Йоан**. Същото се отнася и за женските.

➤ По правило, ограничаването на името първоизточник води до ограничаване и на всички негови модификации. От списъците на новородените отсъстват умалителните и с неутрализирана умалителност имена, в тях завършващите на **-ко**, **-чо**, **-ьо**, **-ка**, **-ичка** са рядкост.

➤ Преодоляно е прекомерното увлечение по достолепните славянски композита на **-мир**, **-слав**, чийто връх беше достигнат през 70^{-те} и 80^{-те} години.

➤ Сериозно отстъпление има от кръга имена, възприемани като руски или образувани по руски модел.

➤ Като цяло мъжките имена продължават да са по-устойчиви от женските, при които различните влияния, включително и модата, се проявяват в много по-висока степен.

➤ Зачестяват случаите на неподновяван е на имената на баби и дядовци, като им се отнема ревниво отстояваното право поне “на буква”.

➤ Все повече брачни или безбрачни двойки наричат децата си със собствените си имена.

БЕЛЕЖКИ

¹ Останалите 432 деца са с турски и цигански произход.

² През последните години интервенцията на имената на персонажите от нескончаемите телевизионни сериали (и не само от тях) взема обезпокоителни размери. По рождената година на много **Мелиси**, **Памели**, **Стёфанита**, **Химени** и др. може да се установи кой точно филм е бил на малкия екран в определен период. Според данни за гр. Велико Търново само през 2000 г. на седем момичета е дадено име **Памела** (в-к “Янтра днес” от 28 декември 2000 г.).

³ Алекса Александрова, “Софиянци избират **Мартин** и **Виктория**”, в-к

“Труд” от 29. 10. 2003 г.

⁴ Има се предвид, че третото (фамилното) име е **Христов**.

⁵ Николай Ковачев, Честотно-etimологичен речник на личните имена, В. Търново, 1995 г., 620 с.

⁶ Дори в такива населени места като Попово, където отказът от традицията по различни причини е по-труден, глобализацията си казва думата и резултатът – не само във връзка с личните собствени имена – е същият. В това отношение законодател са медиите.

⁷ Интересното е, че традиционното за българите име **Никола**, което за няколко десетилетия беше изместено (предимно под руско влияние) от **Николай**, сега възвръща изгубените си позиции. Обратно на него ненашенското **Никол** доминира над всички останали женски имена, производни от **Никола**.

⁸ Става въпрос не за ограничения или санкции, а за превантивна популяризаторска дейност за необходимостта от специализирана подготовка на всички, които имат отношение към проблема, включително и православните свещеници, сега действащи повече като католически. Най-важна си остава разяснителната работа в различните образователни степени, за която трябва да се намери макар и ограничен брой часове в рамките на подходящ учебен предмет и подходяща форма на поднасяне. От особено значение е отношението на медиите, които подценяват необходимостта от запазването на българския облик на имената на българите.